

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзуи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.4.3 - Назария ва методикаи таълими информатика пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ.

Диссертатсияи Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзуи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва муҳтавои он ба шиносномаи ихтисоси 5.3.4.3 - Назария ва методикаи таълими информатика мувофиқат мекунад.

Муҳиммияти мавзуи диссертатсия. Мубрамияти мавзуи таҳқиқоти диссертатсионии Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар он ифода меёбад, ки таваҷҷуҳ ба муаммои мазкур бо дарки нақши муайянкунандаи он дар рушди шахсият, пеш гузоштани талаботи баландтар ба сифатҳои шахсият, мисли мустақилият, ташаббускорӣ, қобилият ба худинкишофдиҳӣ ва худтакмилдиҳӣ алоқаманд аст, ки ин яке аз муаммоҳои меҳвари илми педагогика дар шароити кунунӣ ба ҳисоб меравад. Дар шароити муосир вазифаи муассисаҳои миёнаи касбӣ на танҳо ташаккул додани маҷмӯи муайяни донишҳо дар донишҷӯён аст. Зимни худтатбиқшавии омӯзгор рушди касбӣ ва шахсиятӣ, дарки амалҳои худ, мавқеи худ дар ҷомеа ва фаъолияти касбӣ рӯй медиҳад. Худтатбиқшавии омӯзгор дар фаъолияти педагогӣ барои татбиқи истеъдод ва қобилияти худ имконияти бузургро фароҳам меорад. Вобаста ба ин майлу кӯшиши педагогҳоро барои худомӯзӣ пайваستا ангезиш дода, дастгирӣ бояд кард.

Муаллифи диссертатсия, бо маврид қайд менамояд, ки дар низоми муосири таҳсилоти миёнаи касбӣ вучуд надоштани шаклу воситаҳои ташкили фаъолият оид ба худтатбиқшавӣ ба назар расада, боиси пайдоиши ихтилоф байни худтатбиқшавӣ ва имконият гардид, ки ин аз дар алоҳидагӣ ба таври кофӣ мавриди таҳқиқ қарор нагирифтани муаммои мазкур дарак медиҳад.

Ҳамзамон, дар илми педагогикаи муосир заминаҳои муайяни назариявӣ арзи ҳастӣ намудаанд, ки барои ҳалли маъалаи муносибати

инноватсионӣ ба худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон дар низоми муасссисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ шароити мусоид фароҳам меоранд.

Диссертатсия бо таҳлили фарогир ба муайян ва аз ҷиҳати назариявӣ асоснок намудан ва тариқи озмоиш санҷидани муносибати инноватсионӣ ба худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон дар низоми муасссисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ равона карда шудааст.

Муҳаққиқ бо асоснокии илмӣ нишон медиҳад, ки рушди худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон, ҷанбаҳои фарҳангӣ, иҷтимоӣ ва равониро низ фаро мегирад. Нуктаҳои мазкурро бо таҳлили қиёсии таҳқиқотҳои олимони ҳориҷӣ ва ватанӣ таҳким дода, методҳо, тарзу усул ва воситаҳои ворид кардани онҳо дар рушди худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон ҳамчун омилҳои муҳимми рушди шахсияти мутахассисони оянда ба раванди таълимро шарҳ медиҳад.

Дар умум, Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар кори диссертатсионии худ муаммои меҳварии илми педагогикаи муосирро мавриди таҳлил қарор додааст.

Таҳқиқоти мазкур, дорои аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ буда, моҳият ва муҳтавои он пурра ва асоснок фарогир буда, шоистаи пешниҳод барои дифоъ мебошад.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд.

Дар таҳқиқоти мазкур, муаллиф тавонистааст бори аввал масъалаи рушди худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон дар низоми муасссисаҳои таҳсилоти миёнаи касбиро ҳамчун омилҳои муҳимми рушди шахсияти донишҷӯён, ҳамчун методи навин дар доираи педагогикаи муосир асоснок намояд.

Таҳлили рушди худтатбиқнамоии касбии омӯзгорон ҳамчун омилҳои муҳимми рушди шахсияти донишҷӯён дар муасссисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ ҷанбаи навоварона дорад, зеро он тамоми сохтори рушди касбӣ ва шахсиятӣ, дарки амалҳои худ, мавқеи худ дар ҷомеа ва фаъолияти касбиро муттаҳид менамояд.

Наwgонии илмии диссертатсия дар ҷанбаҳои зерини он баён гардидаанд:

- моҳияти мафҳумҳои пойгоҳии «худтатбиқшавӣ», «омодагии омӯзгорон ба худтатбиқшавии касбӣ» дақиқ гардидааст;

- амсилаи назариявии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ коркард шудааст;

- як қатор меъёрҳо, нишондиҳандаҳо ва сатҳҳои рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ ошкор гардиданд;

- имконияти педагогии рушди самараноки худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ муайян шуданд;

- технологияи педагогии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ коркард шуд.

Нуктаҳои илмие, ки барон дифоъ пешниҳод шудаанд.

1. Маҷмӯи ва бисёртараф будани мафҳуми «худтатбиқшавӣ», «омодагии омӯзгорон ба худтатбиқшавии касбӣ», ки такмили таърифҳои онҳо бо назардошти хусусиятҳои ба ҳам алоқаманди раванди таълиму тарбияро тақозо менамояд.

2. Моҳияти диалектикий худтатбиқшавии касбӣ, ки дар қобилияти педагогӣ зоҳир гардида, ҳаракат, худҳаракати шахсиятро пешбинӣ менамояд ва шартӣ самараноки рушди худтатбиқшавии омӯзгор ҳамчун фаъолияти бошуурона аст, ки ба амалисозии пурраи инсон чун шахсият равона гардидааст.

3. Рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгор дар фаъолияти педагогӣ ба дараҷаи ташаккули воситаҳои худсозӣ, худтакмилдиҳӣ, худсамтбахшӣ, интиқоли фикрию эмотсионалӣ, пазируфтани зарурат ҳамчун озодии амалҳо вобаста мебошад.

4. Ҷузъи низомофарандаи сохтори барномаи касби (профессиограмма) омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ худтатбиқшавии касбӣ мебошад, ки самтгирӣ ба он сифати аз ҷиҳати касбӣ муҳимми шахсияти педагог аст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсияи Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзуи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон», дар ҳаҷми 169 саҳифаи чопи компютерӣ таҳия шуда, аз муқаддима, се боб, хулоса, рӯйхати адабиёт иборат мебошад.

Муҳтаво ва ҷанбаи илмӣ диссертатсия. Муқаддимаи диссертатсия мубраияти масъалаи таҳқиқотро шарҳ дода, зарурати рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми таҳсилоти муосирро ҳамчун омили муҳимми рушди шахсияти мутахассисони ояндаро дар шароити муосирро таъкид менамояд.

Муаллиф ибраз медорад, ки дар шароити кунунии таҳсилот, нақши худтатбиқшавӣ дар тамоми шаклҳои зоҳиршавии худинкишофдиҳӣ равона

кардани шахсият ба ошкорсозии ҳадалимкони қобилияти эҷодӣ, ба рафтори дурусту чандир, ба иҷрои амалҳоест, ки ба интизориҳои одамони муҳимму вазифаҳои худ мувофиқанд. Рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми таҳсилоти муосир ҳамчун воситаи муассири амалисозии имконияти педагогӣ, зарурати ворид намудани онҳо ба раванди таълим асоснок карда мешавад.

Муаллиф, бо таҳлили амиқ, таҳқиқоту осори илмӣ олимони ватанӣ ва хориҷиро баррасӣ карда, пайвастагии таҳқиқоти худро бо Стратегияҳо ва Стандарти Барноаҳои таҳсилоти Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон додааст. Боиси зикр аст, ки таҳқиқоти ба анҷом расонида, на фақат аҳаммияти назариявӣ, балки арзиши баланди амалӣ дошта, барои рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон ҳамчун омили муҳими рушди шахсияти донишҷӯён нақши муҳим мебозад.

Боби аввали диссертатсия - «Худтатбиқшавии касбии омӯзгорон чун муаммои муосири илмҳои педагогӣ» номгузорӣ шуда, ба таҳияи заминаи назариявӣ ва методологии диссертатсия бахшида шуда, аз се фасл иборат аст:

1. Масъалаҳои тақмили дидгоҳи инноватсионӣ ба низоми таҳсилот дар шароити имрӯза.

2. Консепсияҳои назариявии худтатбиқшавии омӯзгорон дар назария ва амалияи илмҳои педагогӣ.

3. Тарҳрезии педагогии омодагии омӯзгорон ба худтатбиқшавии касбӣ.

Боби дуюми диссертатсия ба санҷидани «Самаранокии технологияи педагогии тақмили худтатбиқшавии касбии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти касбӣ» бахшида шуда, ду фаслро дар бар мегирад:

1. Вазъи имрӯзаи худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар раванди фаъолияти педагогӣ

2. Имконияти педагогии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми таҳсилоти муосири ҷумҳурӣ.

Боби сеюми рисола «**Самаранокии технологияи педагогии тақмили худтатбиқшавии касбии омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ**» ном дошта аз 2 фасл иборат аст.

1. Технологияи педагогии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ.

2. Самаранокии технологияи педагогии тақмили худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар шароити муосири таҳсилот.

Маврид ба зикр аст, ки диссертатсия бо таҳлили амиқи илмӣ ва методологии худ, арзиш ва аҳаммияти амалӣ дорад. Муаллифи

диссертатсия бо муваффақият технологияи педагогии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми таҳсилоти муосирро ба раванди таълим таҳия намуда, роҳҳои беҳсозии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон ҳамчун омили муҳимми рушди касбияти омӯзгоронро пешниҳод менамояд.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Таҳқиқоти диссертатсионии Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзуи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар низоми педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон», дорои аҳаммияти назарраси илмӣ, амалӣ ва иҷтимоӣ мебошад. Хулосаи пешниҳодшуда натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсиониро ба таври возеҳу ҷамъбаст намуда, аҳаммияти барҷастаи масъалаи муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгоронро ҳамчун омили муҳимми рушди касбияти омӯзгорон таъкид менамояд.

Эътимодноки ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқот. Боэътимодӣ ва асоснокии муқаррароти илмӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта бо мавқеъҳои ибтидоии методологӣ ва назариявӣ, методологияи дидгоҳи муназзам (системавӣ); концепсияи ташҳиси педагогӣ; таърифи методҳои назариявӣ ва таҷрибавӣ; таҳлили шароит ва натиҷаҳои кори таҷрибавӣ - озмоишӣ; тасдиқи муқаррароте, ки дар фарзия пешниҳод шуданд ва ғояи пешбари таҳқиқот; мувофиқати маҷмӯи методҳои ба масъалаҳои ҳар як марҳалаи таҳқиқот мувофиқ; таҷрибаи шахсии кори муаллиф ба сифати педагог таъмин мегарданд.

Аҳаммияти илмӣ диссертатсия дар он зоҳир мегардад, ки диссертатсияи мазкур саҳми назаррас дар рушди илмҳои педагогӣ дорад.

Муаллифи диссертатсия, дар таҳқиқоти худ технологияи педагогии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогиро таҳия намуда, асосҳои методологияи рушди худтатбиқшавии касбиро ҳамчун омили муҳимми рушди шахсияти донишҷӯён бо услуби илмӣ таҳлил мекунад.

Аҳаммияти амалии таҳқиқот дар нуктаҳои зерин ифода ёфтааст:

- коркарди барномаи имконияти педагогӣ, ки шаклу методҳои рушди самараноки худтатбиқшавии касбии омӯзгоронро дар фаъолияти педагогӣ фаро мегирад; - коркарди технологияи роҳбарӣ ба рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ; 14 - коркарди методикаи ташҳиси меёру сатҳҳои рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар

фаъолияти педагогӣ; - таҳияи курси махсуси «Имконияти педагогии худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар асоси дидгоҳи эҷодӣ».

Хулоса, кори диссертационии Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоӣ дошта, натиҷаи он метавонад дар раванди таълим, рушди педагогикаи муосири тоҷик ва рушди касбияти омӯзгорон татбиқ шаванд. Хулоса ва тавсияҳои диссертатсия арзиши хуби илмӣ дошта, заминаи мустаҳкамро барои татбиқи амалии натиҷаҳои таҳқиқот дар низоми маорифи кишвар фароҳам меорад. Муаллифи диссертатсия, таҳқиқоти мукамал анҷом дода, заминаи муҳимми илмӣ ва амалиро барои муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон ҳамчун омили муҳимми рушди касбияти омӯзгорон гузоштааст.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Маврид ба зикр аст, ки нуктаҳои асосӣ, хулоса ва тавсияҳои таҳқиқот дар 8 мақолаи илмӣ муаллиф интишор гардидаанд. Ин аз он дарак медиҳад, ки муаллифи диссертатсия мавзӯи таҳқиқотии хешро ҳамаҷониба ва муфассали коркард намуда, имконияти шиносоии васеи ҷомеаи илмиро бо натиҷаҳои бадастовардааш таъмин намояд. Аз ҷумла, интишори 3 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА - и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон махсусан муҳим аст. Ин далели қатъӣ аз эътирофи илмӣ натиҷаҳои диссертатсия аз ҷониби коршиносони соҳа буда, аз сифати баланд ва аҳаммияти илмӣ таҳқиқот гувоҳӣ медиҳад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия.

Диссертатсия ва автореферати он мутобиқ ба талаботи Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Дастурамали барасмиятдарории диссертатсияҳо таҳия шуда, ба меъёрҳои илмӣ ва методӣ пурра ҷавобгӯ мебошанд. Матни диссертатсия бо шеваи раван ва бо услуби адабии тоҷикӣ навишта шуда, сохтори мантиқии қисматҳои он риоя гардидааст.

Автореферат мухтавои асосии диссертатсияро ба таври мухтасар инъикос намуда, моҳияти таҳқиқоти анҷомшуда ва натиҷаҳои бадастомадаи муаллифро равшан баён мекунад.

Натиҷаҳои таҳқиқот аз ҷиҳати илмӣ ва методӣ асоснок карда шуда, бо таҳияи назариявӣ ва амалӣ, мисолҳо ва ҷадвалҳо мукамал гардидаанд. Дар охири ҳар як боби рисола хулосаҳои амиқу мушаххас пешниҳод гардиданд. Диссертатсия ва автореферат ба тамоми талаботи меъёрии таҳияи мақолаҳои илмӣ ва нашр дар маҷаллаҳои тақризшаванда мутобиқ

мебошанд, ки саҳми муҳимме дар рушди соҳаи таҳқиқоти педагогӣ эътибори назаррас доранд.

Эродҳо ба таҳқиқоти диссертатсионӣ. Маврид ба зикр аст, ки бо мавҷудияти зиёди тарафҳои мусбат, диссертатсия дорои баъзе норасоиҳо низ мебошад, ки барои такмил ва беҳтарсозии он муҳимманд.

1. Беҳтар мешуд, ки дар кори таҳқиқотӣ сароғоз дар шароити кунунӣ мавҷуд будани муаммоҳои рушди худтатбиқшавии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ нишон дода шуда, роҳҳои бартараф кардани онҳо муайян карда мешуданд.

2. Дар вазифаи таҳқиқот коркарди амсилаи назариявии рушди худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар фаъолияти педагогӣ нишон дода шудааст, хуб мешуд амсилаи мазкур дар диссертатсия ба таври муфассал оварда мешуд.

3. Дар диссертатсия таҳлили асарҳо ва таҳқиқоти олимони ватанӣ кам ба назар мерасанд, хуб мешуд, ки ба таҳлили онҳо бештар эътибор дода мешуд.

4. Дар матни диссертатсия баъзан хатогиҳои имлоӣ ва техникаӣ чашмрас мебошанд, ки ба фаҳмиши амиқи муҳтавои онро метавонанд халалдор намоянд.

Ногуфта намонад, ки камбудиҳои зикргардида ба ҳеҷ вачҳ сатҳи арзиши илмиву амалии диссертатсияро коҳиш намедиханд. Баръакс, бартараф кардани ин камбудиҳо метавонанд ҳамчун имконият барои такмил ва амиқтар кардани таҳқиқот хизмат кунанд.

Хулосаи чамъбасти.

Диссертатсияи Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзӯи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар инизоми педагогии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.4.3 – Назария ва методикаи таълими информатика як таҳқиқоти муҳим ва саривақтӣ ба шумор меравад.

Муаллифи диссертатсия дар кори таҳқиқотинаш мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотро ба таври амиқ муайян ва иҷро намуда, таҳлили ҳамаҷонибаи адабиёти назариявӣ ва таҷрибаи амалиро анҷом додааст. Таҷриба ва натиҷаҳои бадаст овардашуда метавонанд барои омӯзгорон, омодакунандаи омӯзгорони оянда дар донишгоҳҳои омӯзгорӣ ва бозомӯзии омӯзгорон дар курсҳои такмили ихтисос ҳамчун заминаи устувор хидмат кунанд.

Диссертатсияи Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ дар мавзӯи «Муносибати инноватсионӣ ба фаъолияти худтатбиқшавии касбии омӯзгорон дар

инизомии педагогическoй муассисаҳои тахсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон» мувофиқ ба талаботи ихтисоси 5.3.4.3 – Назария ва методикаи таълими информатика ба анҷом расонида шудааст.

Диссертатсия тибқи талаботи «Дастурамал дар бораи тартиби барасмиятдарории диссертатсияҳо ва авторефератҳо» ва банди 54 - и «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 - юми июни соли 2021, №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 26 - уми июни соли 2023, № 295 тасдиқ шудааст, таҳия ва ба тартиб дароварда шудааст.

Бо дарназардошти саҳми муҳимми илмӣ ва татбиқи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, диссертатсия ба талаботи муқарраргардида мутобиқ буда, муаллифи он Ализода Гавҳар Ҳайдаралӣ, барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси илмии 5.3.4.3 – Назария ва методикаи таълими информатика сазовор арзёбӣ мегардад.

Муқарризи расмӣ:

номзади илмҳои педагогӣ, дотсент, муовини директор
оид ба қисми тарбияи Муассисаи давлатии буҷетии
тахсилоти умумии Россия –Тоҷикистон “Мактаби миёнаи
умумӣ бо омӯзиши амиқи фанҳои алоҳида дар
ш.Хучанд ба номи А.П.Чехов”

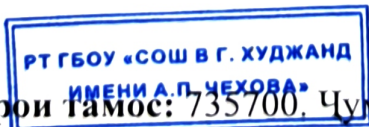
Ишматова
Шоира Абдуганиевна

Имзои Ш.А.Ишматоваро тасдиқ мекунам.

*Мутахассис оид ба кадрҳо Муассисаи давлатии буҷетии тахсилоти
умумии Россия –Тоҷикистон “Мактаби миёнаи умумӣ
бо омӯзиши амиқи фанҳои алоҳида дар
ш.Хучанд ба номи А.П.Чехов”*

Норматова М.А.

25.06.2026с.

Маълумот барои тамос: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Хучанд, микроноҳияи 8; Тел. +992 92 7066555;
Почтаи электронӣ: shoira-510@mail.ru